

Зростає й число зарядних станцій для них. Так, на кінець 2023 року кількість зарядних станцій стандартної та високої потужності в українських містах налічувала 2719 одиниць, крім того, пунктів високої потужності ще 533 одиниці (працюючих та непрацюючих). Це вкрай недостатня кількість. Тому беззаперечно треба розвивати мережу зарядних станцій для населення, і комунальні транспортні підприємства повинні цьому посприяти, задіявши свій потенціал після реалізації вищезгаданого інвестиційного проєкту.

ОЦІНКА СТАНУ ЕКОНОМІКИ НА КІНЕЦЬ ВОЄННОГО 2023 РОКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ

О. Ю. ПАЛАНТ, д.е.н., доц.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Національний банк України оприлюднив оцінки стану економіки нашої держави за минулий воєнний 2023 рік. За його оцінками, українська економіка показала деяку стабільність в порівнянні з 2022 роком. Так, інфляційні показники спадають: до 5,1 % у листопаді та 5,0 % у грудні проти більше, ніж 20 %-них показників інфляції протягом 2022 року, коли економіка країни зазнала шок через повномасштабне вторгнення агресора, масовий відтік працездатного населення, параліч цілих галузей економіки, та продовжує триматися на спокійному рівні на початок поточного року. Важливі для населення сектори економіки, такі як харчова промисловість, будівництво, транспорт та машинобудування, виявили позитивні тенденції, прискорюючи відновлення економічної активності в країні. Так, наприклад, Укрзалізниця закінчила рік з прибутком більш, ніж в 7 млрд. гривень, а будівництво зруйнованого житла ведеться повсюдне, де є потреба.

Ринок праці також демонструє певні покращення, що позитивно впливає на величину заробітної плати працівників. Мінімальна заробітна плата в 2024 році буде зростати двічі: з 1 січня та з 1 квітня. На що це вплине? З 1 січня розмір Єдиного соціального внеску (22 %) зросте до 1562 гривень, розмір мінімальної пенсії за віком становитиме 2 840 гривень. Пропорційно зростуть зарплати бюджетників. Зміняться ліміти для ФОП різних груп оподаткування: річний дохід для платників першої групи (167 мінімальних зарплат) буде на рівні 1,185 млн. грн., для платників другої групи (834 мінімальні зарплати) – 5,921 млн. грн., для платників третьої групи (1167 мінімальних зарплат) – 8,285 млн. грн. При перевищенні цих лімітів ФОП автоматично переводиться на іншу групу або на загальну систему оподаткування. ФОП першої групи сплачуватимуть єдиний податок у розмірі 10 % від прожиткового мінімуму для працездатних (з 1 січня – 302,8 грн.), другої групи – 20 % від мінімальної зарплати (1420 грн.), для ФОП третьої групи ставки не зміняться: 5 % – для неплатників ПДВ та 3 % – для платників ПДВ. ФОП також будуть сплачувати ЄСВ у розмірі 22 % від мінімальної зарплати (з 1 січня 2024 року розмір ЄСВ зросте до 1562 грн., а з 1 квітня – до 1760 грн.).

У сфері торгівлі протягом 2023 року зменшувався негативний баланс між експортом та імпортом товарів, перш за все через стабілізацію торгівлі зерновими культурами та рослинними оліями та збільшення експорту металів (в основному в напівфабрикатах та менше – у виробках). Це не дуже гарна тенденція, бо Україна експортує в основному сировину. Минулого року в Україну імпортували товарів на 63,5 млрд. доларів, а експортували на 36 млрд. доларів. Серед головних імпортерів України – Китай, Польща та Німеччина. Експортували в основному до Польщі, Румунії та Китаю. Загальний товарообіг України в 2023 році був на рівні 99,45 млрд. доларів, тобто на такому ж рівні як і в 2022 році.

Золотовалютні резерви України зростали протягом 2023 року. Станом на 31 грудня 2023 року офіційні резервні активи становили 40,5 млрд. доларів проти 2805 млрд. доларів станом на 31.12.2022 року. Впродовж 2023 року Національний банк України накопичив рекордно високі резерви, їх пік прийшовся на серпень, коли позначка сягнула майже 71 млрд. доларів.

Але треба розуміти, що є достатньо великий дефіцит бюджету. Другий річний воєнний бюджет України має ще більше видатків, ніж бюджет першого року, та ще значніший дефіцит. Так, доходи за 2023 рік сягнули 1,77 трлн. гривень, видатки – 3,35 трлн. гривень, дефіцит бюджету склав 1,57 трлн. гривень проти 0,915 трлн. гривень у 2022 році.

План надходжень до держбюджету України за підсумками 2023 року перевиконано на 4,9 млрд. грн. За даними Міністерства економіки це стало можливим завдяки перевиконанню планів по сплаті податків великими українськими експортерами. На рис 1. наведено інфографіку зміни цін (інфляційні процеси) в деяких сферах життя українського населення.

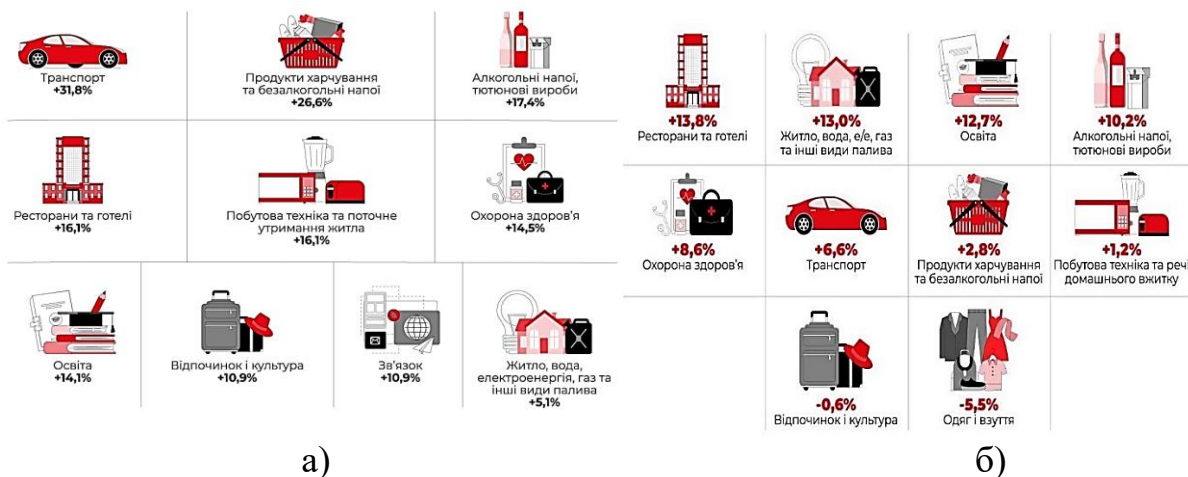

Рисунок 1 – Зміни цін у 2022 році в порівнянні з 2021 роком (а), та у 2023 році в порівнянні за 2022 роком (б)

Як бачимо, інфляційні процеси дещо сповільнились у 2023 році в порівнянні з 2022 роком. Сподіватимемося, що негативна тенденція зламана.

Національний банк України забезпечує стабільність й на валютному ринку. НБУ за тиждень, коли ми працювали над цими тезисами, зменшив продаж валюти до 789,3 млн. доларів в порівнянні з 891,8 млн. доларів за останній

тиждень 2022 року. Це говорить про спад панічних настроїв українців стосовно своїх власних накопичень та про стабілізацію курсу, а отже про скорочення доларових вливань в економіку. Експерти прогнозують, що курс долара на початку 2024 року може знаходитися у межах 37,90-38,40 грн. Але поведінка валюти буде залежати від інтервенцій НБУ. Якщо НБУ на початку січня збереже обсяг валютних інтервенцій на рівні попередніх тижнів, то українська валюта сповільнить чи навіть припинить зниження. Тоді середній курс долара залишиться в такому ж діапазоні, а середній курс євро на рівні 42,10-42,60 грн.

Однак, наприкінці минулого року бізнес погіршив оцінки поточних результатів та перспектив своєї діяльності. Так, індекс очікування ділової активності (ІОДА) у грудні 2023 року знизився до позначки 45,7 проти 49,1 у листопаді того ж року. На ІОДА підприємств негативно вплинули невизначеність із тривалістю бойових дій, ризики неритмічності надходжень та недостатність обсягів міжнародної допомоги, завищені ціни на паливе, звуження інвестиційного простору, послаблення споживчого попиту, брак кваліфікованих кадрів.

У що було вигідно вкладати гроші минулого року, і у що вкладали гроші українці (рис. 2)?

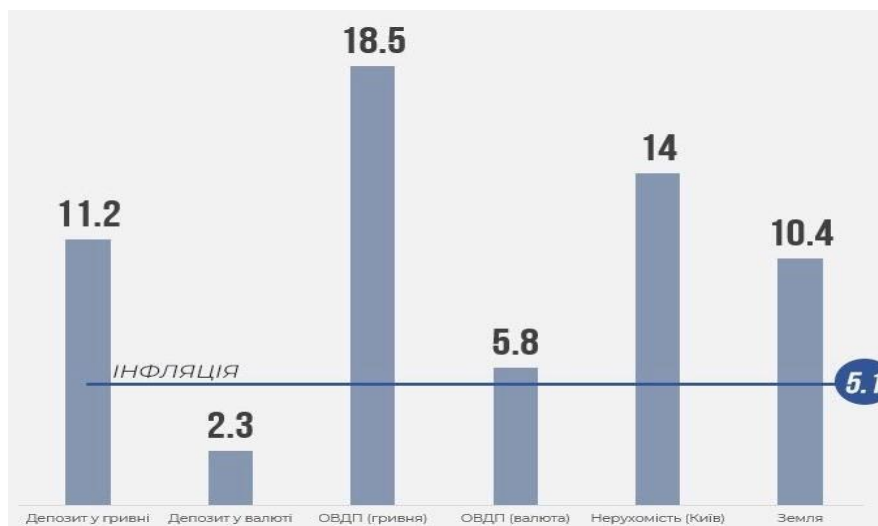

Рисунок 2 – Доходність деяких основних фінансових інструментів в 2023 році для України

Попри те, що у 2023 році Україну та світ продовжувало лихоманити, це не вплинуло на дохідність основних фінансових інструментів. Майже всі вони перевищили рівень інфляції.

Загалом, 2023 рік став для гривні роком стабілізації, яка перевершила усі очікування. Протягом року зменшилися темпи інфляції, депозити у національній валюті принесли реальну дохідність, дохідність принесли річні ОВДП (18,5 % річних), з яких на відміну від депозитів не потрібно сплачувати податки. Перемогою є те, що дохідність держоблігацій в 3,5 рази перевищила рівень інфляції.

Протягом року, про який йдеться, 20 % українського бізнесу безпосередньо зіткнулись із руйнуваннями, 70 % – втратили доходи. Також 70 % бізнесів

зазнали падіння доходів. У середньому дохід підприємств впав вдвічі відносно 2021 року. Меншою мірою постраждав південь країни, де падіння в середньому фіксують на рівні 60 %, для західних областей цей показник становить приблизно 40 %. Як і у випадку з доходами, найбільших руйнувань зазнав схід країни, де приблизно 47 % підприємств зазнали руйнувань, меншою мірою це торкнулось південних областей, де показник становить 29 %.

Світовий Банк перераховує перелік проблем з якими зіткнувся український бізнес, окрім руйнацій внаслідок війни. Це – проблеми з енергопостачанням після російських обстрілів, порушення логістики через бойові дії та блокади на кордонах, падіння попиту через нестачу грошей та внаслідок відтоку населення, дефіцит робочої сили через мобілізацію та виїзд закордон, нестача фінансів та фінансування. Інвестори зі Світового банку вклали в Україні в стартапи лише 170,6 млрд. доларів, що майже на 30 % менше, ніж у 2022 році, третина цієї суми припадає на стартапи, пов'язані зі штучним інтелектом.

Але Україна, попри воєнні дії та всі труднощі та складнощі, що її в зв'язку з цим супроводжують, має впевнено крокувати вперед, зміцнюючи не тільки бойову міць, але й всі ланки економічної спроможності задля Перемоги та подальшого повоєнного сталого розвитку країни.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

О. І. СЛАВУТА, к.е.н., доцент

Ю. А. ДЕМУРДЖАН, *аспірантка*

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Глобальні процеси в сучасному світі, зростання світового промислового виробництва, призводять до значного збільшення споживання енергоресурсів і, як наслідок, - нанесення суттєвої екологічної шкоди світовому довкіллю. В останні роки ця проблема все більше хвилює світову спільноту, оскільки людині для її життя необхідне максимально чисте навколишнє середовище. Тому, в даний момент є підстави вважати екологічні проблеми одними з найважливіших для забезпечення майбутнього сталого розвитку людства, саме ці проблеми несуть найбільшу загрозу для світової спільноти.

За останні п'ять років щорічні показники приросту виробництва сонячної енергії у світі в середньому оцінюють у 60%, вітрової — 27%, етанолу — 20%. Кількість домогосподарств, що використовують сонячну енергію для гарячого водопостачання, перевищила 70 млн. Динаміка настільки інтенсивна, що вже поточного року нетрадиційні і відновлювані джерела енергії, за прогнозами деяких експертів, посядуть у виробництві енергії друге місце у світі після вугілля.

У грудні 2018 р. Європарламент зобов'язав країни ЄС до 2020 р. довести використання нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії (НВДЕ) до 20% загального обсягу їхнього енергоринку, а до 2040 р. — до 40%. За останні три